

Nederlandse taal

Ik kan niet nalaten het één en ander te vertellen over taal in 't algemeen en 't Nederlands in 't bijzonder. De mens heeft de gave van spreken en kan een taal leren! Dat is toch wel een bijzondere eigenschap want er zijn wel wat wauwelende papegaaien, beo's, parkietjes en zo, maar geen enkel dier kan echt spreken, laat staan formuleren. Een andere menselijke gave is dat wij, als we jong genoeg zijn, ook nog vrij gemakkelijk andere talen kunnen leren! Ik moet wel vaststellen dat dit bij de ene mens veel beter gaat dan bij de andere. Volgens mij een kwestie van talent! Om een taal te leren moet je niet alleen een goed geheugen hebben, maar ook flink wat taalgevoel en uitspraak-(imiteer) talent.

Onze Bernhard had een goed geheugen en ook wel taalgevoel, maar geen talent voor uitspraak! Claus daarentegen sprak al snel bijna accentloos Nederlands, maar toen hij een keer Duits moest spreken, ging dat helemaal niet goed: hij sprak met een Nederlands accent en had moeite met de (Duitse) zinsvorming! Had hij misschien meer imitatietalent maar een slechter geheugen? Misschien zat het zo, hij had een goed "kort" geheugen en een "slecht" lang geheugen. Bij mij is het andersom, ik ben steeds aan 't piekeren: "Heb ik dat nu al wél of niet eerder beschreven?"

Bij Nederlandse emigranten merk je ook grote verschillen! Er zijn er die de nieuwe taal in no time leren en anderen die na veertig(!) jaar nog maar een paar woorden van de nieuwe taal spreken. Het is geen kwestie van niet willen, nee, ze willen wel degelijk, maar..... ze kunnen niet! Een ander probleem van sommigen is: het "vergeten" van de eigen taal. Er zijn emigranten die al na een paar jaar hun "moerstaal" vergeten zijn. Vooral in Engels sprekende landen is dit nogal eens het geval, ze spreken na vrij korte tijd het Nederlands slechts met de grootste moeite, vol Engelse woorden en met een Amerikaanse R! "So, ik ging nar de soepermajket in de mol, deed sam sjapping en so, darna, ik hed é hemburger en french fraais!"

Ik dacht eerst dat het interessantdoenerij was, maar dat blijkt toch niet het hele verhaal te zijn! Er zijn mensen die na 30 jaar nog steeds perfect Nederlands spreken, maar er zijn ook volop emigranten, die al na een paar jaar het grootste deel van hun moederstaal kwijt zijn. Ze kunnen het niet helpen. Ook hier: kwestie van aanleg, van "talent" dus, of liever het ontbreken ervan. Je kunt ook van "aanpassing" en "integratie" spreken, want als je je eigen taal kwijt bent, dan ben je dus behoorlijk goed geïntegreerd! Het zijn zaken die ons, nu wij zelf een immigratieland zijn geworden, bekend in de oren moeten klinken.

De allerzieligste zijn natuurlijk zij die, na enige jaren verblijf in hun nieuwe land, de nieuwe taal nog steeds niet spreken, maar wél hun eigen taal intussen grotendeels kwijt, vergeten zijn! Ooit heb ik er zo ééntje meegemaakt in New York, hij sprak een gebroken mengsel van Nederlands en Amerikaans met een Amsterdams accent! Zeer interessant, maar ik was er niet jaloers op!

Hoe zouden andere volkeren het op dit gebied doen? Ik denk niet zo veel anders: goede en slechte exemplaren, met veel of weinig talent. Ik gaf ooit Nederlandse les aan asielzoekers en herinner me een Afghaans echtpaar, waarvan de man onze Nederlandse woorden echt z'n mond niet uit kreeg, laat staan kon leren, terwijl zijn vrouw al snel een aardig mondje Nederlands sprak. Hun jonge kinderen die gewoon naar school gingen hadden geen enkel probleem, zij spraken al zeer snel accentloos Nederlands. Maar Pa? Die stumptert nog steeds, al struikelend over onze rare woorden, verder door het Nederlandse leven!

Van het vermogen dat jonge kinderen hebben om moeiteloos één of meer talen te leren, zou veel meer gebruik gemaakt moeten worden. Laat ze op de basisschool maar snel beginnen, in ieder geval met Engels!

Vreemde taal

Door de vele reizen die ik in m'n werkzame leven moest maken, kreeg ik veel te maken met behoorlijk "vreemde" talen. Al snel had ik een systeemje ontwikkeld waardoor het al gauw heel wat leek! Als "reizende technicus", zeg maar buitenmonteur, had ik als eerste gereedschap nodig dus begon ik de naam van de belangrijkste gereedschappen te vragen en uit m'n kop te leren: "atori", "perico", "clef allèn", "desarmador", "allenwrenches", "Imbusschlüssel" "llave allèn" "pata cabra"!

Intussen leerde ik ook, spelenderwijs, een aantal uitdrukkingen en woorden. Ik begon met ongeveer het volgende rijtje, ook belangrijk voor reizigers van nu:

- Leer tellen van één tot tien (of beter nog van 1 –100)
- "Ja", "Nee",
- "Goeie morgen", "middag", "avond"
- "Goeie nacht", "welterusten"
- "Hoe gaat het?"
- "Goed, dank U" of ander passend antwoord!
- "Alstublieft!", "Dankuwel!" "Het was niets!"
- "Eet smakelijk!" "Wel bekome het!" (of iets in die geest)
- "Tot ziens, goede reis!"
- "Hoeveel kost het?" "Goedkoop!" "Duur!"
- "Wat is Uw naam?" "Mijn naam is ..... "

Als je dit rijtje onder de knie hebt in de taal van het land dat je bezoekt, ben je al een stuk verder. Daarna kan je verder gaan en aan korte bruikbare zinnestelsels beginnen, zoals: "Ik begrijp het niet", "Waar is het toilet?" "Ik spreek heel weinig .....", "koud / warm hè?" Ook probeerde ik altijd etenswaren en gerechten te leren, maar vooral eten ging vanzelf. Vieze woorden en vloeken, dat ging helemaal automatisch.....

Pas later, nadat je óók wat langere, veel voorkomende zinnen hebt geleerd, heeft het zin om aan de grammatica en zo te beginnen! Ik moet bekennen dat ik met talen zoals Urdu, Xhosa, Swahili, Japans, Chinees, Pools en zo, niet al te veel verder ben gekomen! Maar zelfs dit kleine beetje van een taal is vaak van groot nut! En daarna kan het alleen maar beter gaan, want ... je hebt contact! Maar nu eerst onze eigen taal.

Spelling

Wat is dat toch met de spelling van onze Nederlandse taal? Onze regering blijkt het steeds opnieuw nodig te vinden onze nationale spelling aan te passen! Geen mens in het land zit er op te wachten, maar er is nu eenmaal een commissie en die moet zeker werk hebben! Ook geven ze daarna een "groen" boekje uit, een behoorlijk prijzig boekje, waarin alle nieuw te spellen woorden staan! Daar moet zeker ook aan verdiend worden! Scholieren zullen het wél moeten hebben!

Wordt de Nederlandse taal er elke keer beter van? Zeker niet, in tegendeel zelfs! De regels worden elke keer ingewikkelder met ook altijd nog steeds veel, misschien wel méér, uitzonderingen, die de regels zeker niet bevestigen!

Ook in 2005 heeft men de eerder ingestelde regels betreffende de "tussen-n" weer veranderd, maar toch zijn er nog steeds uitzonderingen! Waren ze nou maar eens consequent geweest en hadden ze de "n" overal laten vallen (of overal ingevoerd), nee er zijn nu nóg meer woorden met tussen-n, terwijl deze n daar nooit bestaan heeft en ook bijna nooit uitgesproken wordt. En helaas, nog steeds uitzonderingen! Waarom toch die "tussen-n"? Ook in verwante talen als Duits en Engels komt deze n niet voor. Neem maar "pannenkoek":

Duits: Pfannkuchen, maar niet: "Pfannenkuchen"
Engels: pancake, maar niet: "pancake"

Andere spellingsveranderingen die steeds problematischer worden, (niet alleen voor mij) zijn de regels, of het gebrek eraan, betreffende streepjes en dubbele punten (zeg maar "trema's"). Wanneer schrijf je woorden aan elkaar, wanneer niet? En... wanneer wel, wanneer geen hoofdletter? Al deze zaken veranderen steeds en de onduidelijkheid neemt alleen maar toe!

Aan de problemen die er al heel lang zijn: de "ij" en "ei", daar doet men lekker niets aan. En ook de "d", "t" en "dt", waar die speciale werkwoordvervoegingen mee eindigen, blijven gezellig bestaan! "Ik houd, jij houdt, houd jij? Nee ik houd het niet voor mogelijk, maar zij houdt wel van mij!" Er moet iets blijven om die kindertjes op school lekker mee te pesten! "Zullen we in de weides bij de Wilhelminahoeve gaan wandelen, eigenlijk stelt het landschap daar niets voor, maar het is daar zo lekker wijd en open! Wat een mooi weids landschap, ik kan er lekker over uitweiden!" Je houdt het toch niet voor mogelijk dat we ons zelf met dergelijke problemen blijven pesten? Een soort vrijwillige, door de staat gewenste zelfkastijding? De d, t en dt zijn voor mij het probleem niet, die regels zijn er indertijd bij mij ingeramd. Ook met de "ij" en de "ei" heb ik weinig problemen! Maar... des te meer met hoofdletters, wel of geen streepjes, trema's en zo.

Over de "ij" heb ik een opmerking. Er is namelijk ook nog een "y" die Griekse y, vaak y grecque of ypsilon genoemd. Op school leerde ik dat (alleen bij schuinschrift?) de "lange ij" met puntjes en de "Griekse y" als ij zonder puntjes moest worden geschreven. Maar daar houdt men zich niet meer aan! Op de wegwijzers wordt de stad "Cuyk" als "Cuijk" aangegeven, met een ij mét puntjes! Gelden die oude regels niet meer? Hebben de wegwijzerjongens geen y of ij (zonder puntjes) in hun letterarsenaal?

En dan hebben we ook nog het c/k probleem! Hoe moeten al die buitenlanders dat onderscheid ooit onder de knie krijgen! Hebben ze zoiets in andere talen ook? NEE! Maar die hebben wel weer andere lastige zaken! Neem maar het Frans met z'n "accent grave", 'accent aigu', 'accent circonflexe !' En het Duits met z'n : die der, das, dem, den, des, dessen, deren etc. En ook nog : "es könnte gewesen sein dass ich möchte dar können gewesen möchte werden sein könnte!" Dat is ook allemaal behoorlijk ingewikkeld, maar de regels daarvoor zijn behoorlijk strikt met relatief weinig uitzonderingen!

Ik doe altijd mee aan het Nationaal Dictée van Philip Freriks en doe dat bewust zonder enige voorbereiding, vertrouw dus puur op mijn parate kennis. Ik heb wel een oud "groen boekje" maar daar kijk ik zelden in. Ik vind dat mijn spellingskennis door het lezen van boeken en kranten op peil zou moeten blijven. Nou, dat heeft tot gevolg dat ik al jaren lang een constant blijvende hoeveelheid van ruim dertig fouten heb. Cisterciënzer klooster, antimakassartje, geen probleem! Ook hebben mijn fouten zeer zelden met ij/ei of met d/t/dt te maken. Maar... Hoofdletters, wél of geen streepje, wél of geen dubbele punt en af en toe een "c" in plaats van een "k" en andersom, dát zijn mijn problemen!

Oké, als je met een tekstverwerkingsprogramma (woord van 25 letters) schrijft, dan heb je spellingscontrole, die een hoop van je fouten corrigeert, maar... zeker niet alles! We zijn nu in een situatie aangeland dat niemand meer zeker weet hoe bepaalde woorden gespeld moeten worden. Hij ligt voor pampus of voor Pampus? De deskundigen van het nationaal dictée wisten het niet!

Willen we uit deze impasse komen of gaan we steeds verder deze doodlopende weg in? Veel verder gaat niet meer! We zullen toch ééns tot een écht **nieuwe spelling** moeten komen en die halfbakken "herzieningen" van de laatste jaren ongeldig verklaren! Doen we dat alles niet, dan kunnen we beter teruggaan naar de "nieuwe spelling" van vlak na de oorlog! Jongens van de (weer ingeslapen?) spellingscommissie: "Wordt (gebiedende wijs meervoud!) eens wakker!"

En intussen? Ik behoud me het recht voor om die laatste regels naar wens te negeren en ik blijf lekker “paddestoel”, “pannekoek”, “koninginnesoep” en zo schrijven! Laat ik het zo zeggen, ik beslis van nu af aan zelf hoe ik zo’n woord schrijf. En... ik ben niet alleen! Ook sommige media hebben al aangekondigd de laatste spellingsaanpassing te negeren. Omdat ik toch wel een redelijk gehoorzaam, oppassend persoon ben, zal ik me meestal toch wel aan de regels houden! Dit betekent dus dat ik wel “erwtensoen” en “tomatensoen” schrijf! Maar alleen wanneer ik het zelf wil!

Palindroom

Sinds wij mensen het schrift hebben uitgevonden en letters gebruiken om daarmee de door ons uitgestoten verzameling klanken als “woorden” weer te geven, moet je kunnen lezen en schrijven om met die “woorden” wat te kunnen doen. In wereld van het schrift blijkt dat er verschillende manieren van “rangschikking” van die letters, woorden en zinnen voorkomen, namelijk verticaal en horizontaal en dan nog in beide richtingen.

In het kader van de standaardisatie zijn de meeste manieren al niet meer in gebruik, maar verschillende volken schrijven nog steeds van rechts naar links in plaats van “onze” schrijfwijze: van links naar rechts. Ik dacht niet dat er nog volkjes zijn die van onder naar boven schrijven, maar wie weet, ze waren er ooit wel!

Wij lezen en schrijven van links naar rechts, maar je kunt een rij woorden, een zin dus, zowel van links naar rechts als ook andersom, van rechts naar links, lezen en zo komen we automatisch op het fenomeen “palindroom”. Een palindroom is een woord dat van links naar rechts hetzelfde leest als van rechts naar links, het is eigenlijk een spiegelbeeldwoord. Er zijn er vele, neem bijvoorbeeld:

Pap, mam, anna, otto, abba, negen, radar, kajak, neten, lepel, reder, rotor, kutstuk,
Reinier,

Nou ja dat is wel aardig, maar is dat alles? Nee, er zijn nog veel langere palindromen en zelfs zinnen, die van voor naar achter gelezen hetzelfde zijn als andersom. Eerst een paar langere woorden:

Maandnaam, legerregel, stormrots.
Meetsysteem, koortsmeetsysteemstrook.
Parterretrap, parterreserretretrap.
Melklepelklem

Dan nu een paar zinnen, wel vergezocht, maar goed Nederlands! Je houdt het niet voor mogelijk maar ze zijn van beide kanten leesbaar gelijk!

Baas, neem een racecar, neem een Saab!
Nora bedroog, o zo goor, de baron.
God, red nu ‘ns ‘n underdog!
Gewiekst rooft ‘n Oma Montfoorts kei weg.
En er is ananas Irene!
Nelli plaatst op ‘n parterretrap ‘n pot staalpillen.
De mooie zeeman nam Anna mee” zei Oom Ed!
Pakte m’n opa je japon met kap?
Koop ik ‘n ei, dan nadien kip ook!

En in 't Engels:

“Madam, I’m Adam!”

“Sir, I’m Iris!”

(maar Iris loog dus, want ze heette Eva!)

A man, a plan, a canal – Panama!   !amanaP – lanac a ,nalp a ,nam A

Letters omwisselen

Een “ziekte”, die ik van m’n vader geërfd heb, is het omwisselen van de beginletters van twee woorden of lettergrepen. Het is een fenomeen waar iedereen wel eens onbedoeld last van heeft, ook de nieuwslezers, maar als je dat nu bewust gaat doen bestaat het gevaar dat het inderdaad een “ziekte” wordt, die je wel eens behoorlijk in de problemen kan brengen! Het begon met een spreekwoord:

Dat zet doden aan de zeik!

We gaan een stapje verder en komen dan bij de bekende uitspraken:

Met verkrachte eenden!   “Geachte haren van de reed!”

Koningin bezoekt Texel en spreekt met de burgemeester! “Waar leeft men hier zo al van?”

“Wij leven hier voornamelijk van gapen en scheiten, majesteit!”

Dan een verhaaltje, ook al heel oud:

*Scheel Heveningen was een vlooi der prammen
De gadbasten keken elkaar strak in 't gelaat en..
wierpen nog een laatste blik op de pissende vinken!
Daarna kaktten zij hun poffers*

't Gaat nog veel verder, maar 't omdraaien van “*prul van een ledikant*”, “*karige hut*” en dergelijke wordt niet door iedereen op prijs gesteld! Mondelinge inlichtingen bij de schrijver!

Nu nog een stel omgedraaide woorden.

*Neukebootjes, poccamunten, koormoppen, Hurkaus, woopstrafels, broodnug,
pokkenbootjes, sluntepijper, strijpepootje, staddepoel, bullenprak, krotenaker, katerwip,
schattenwijffes, poorvagina.*

En dan nog een stel omgedraaide woordenparen. Je kunt de medeklinkers verwisselen, maar ook de klinkers!

Zij moet nog *schippers pielen*.

wat de *schat pof*t, of : wat het *schot paf*t, of wat de...juist, *pot schaf*t

We eten een *zootje malm*.

We gaan even een *raatje strond*.

Ik kreeg *bronen en kruggen* van de tandarts.

Mijn vader kende nog twee interessante Nederlandse eilanden:

*Goeree flak over Kee
Douwen en Schuivenland*

Sterke werkwoorden

Hoe komt het nu dat ik ook nogal geïnteresseerd ben in sterke werkwoorden? Dat heeft eigenlijk te maken met het feit dat ik vroeger gevaren heb. Ik heb zeven jaar op zee gevaren en vertel daar al vijftig jaar over. Dat begint dan meestal met: “Toen ik nog voer, ...”. Maar....., men wijst mij er dan nogal eens op dat het moet zijn: “Toen ik nog vaarde!” Nou, daar ben ik ‘t dus niet mee eens, hoogstens wil ik toegeven dat het allebei mag. Wat is het nu: *varen, vaarde, gevaren?* of: *varen, voer, gevaren?*

Onlangs stond er in een artikel over taal in de krant, waarin geschreven werd dat er tienduizenden werkwoorden bestaan die zogenaamd “zwak” vervoegd worden, maar slechts 150 “sterke” werkwoorden. Een “zwak” werkwoord is bijvoorbeeld:

*koken, ik kookte, ik heb gekookt!
maken, jij maakte, jij hebt gemaakt*

En er zouden maar ongeveer 150 “sterke” werkwoorden bestaan, werkwoorden zoals,

*lopen, hij liep, hij heeft gelopen!
vergeten, wij vergaten, wij zijn vergeten!*

Ik kon nauwelijks geloven dat er maar zo’n 150 sterke werkwoorden bestaan in ’t Nederlands, maar hoe tel je ze precies? Er zijn namelijk “sterke” en “minder sterke” werkwoorden. Wat ik daarmee bedoel zijn werkwoorden die een “zwakke” verleden tijd hebben, maar een “sterk” voltooid deelwoord,

lachen, ik lachte, ik heb gelachen!

En zo zijn er ook werkwoorden met een sterke verleden tijd en een zwak voltooid deelwoord,

waaien, het woei, het heeft gewaaid

Hierbij hebben we meteen weer een andere categorie, namelijk de werkwoorden die zowel sterk als zwak vervoegd worden, want *waaien, waaide, gewaaid* is ook goed, net zo als *jagen, jaagde, gejaagd*, terwijl men ook *joeg* zegt (en in ’t Zuiden: *gejagen*).

Er zijn ook werkwoorden die “sterk” een andere betekenis hebben dan “zwak”, bijvoorbeeld:

*zweren, ik zwoer, ik heb gezworen
zweren, het zweerde, het heeft gezwored*

Volgens het woordenboek moet het in het tweede geval ook “gezworen” zijn, maar ik vraag me af wie er zegt: “m’n grote teen heeft toch zo *gezworen!*”

Nog één:

*scheren, hij scheerde (zich weg), hij is (weg)gescheerd
scheren, hij schoor (zich), hij heeft (zich) geschoren*

En: *scheppen, schepte geschept*
scheppen, schiep, geschapen

prijzen, prijsde, geprijsd
prijzen, prees, geprezen

Een twijfelgeval:

lijden, leed, geleden
leiden, leidde, geleid

Dan hebben we ook nog de afgeleide werkwoorden, tellen die ook mee in de 150 sterke werkwoorden? Dan gaan we ver over de 150 stuks heen! Neem bijvoorbeeld een sterk werkwoord als:

snijden, sneed, gesneden

Hiervan kunnen we afleiden: *afsnijden, besnijden, versnijden, insnijden, opsnijden* en misschien nog meer van dergelijke afleidingen, allemaal sterk.

Het vreemde is dat bij sommige werkwoorden het stamwerkwoord sterk vervoegd wordt en de afleidingen zwak. Neem maar het werkwoord:

schrikken, schrok, geschrokken
daarentegen *afschrikken, schrikte af, afgeschrikt*
terwijl men wél zegt *aftrekken, trok af, afgetrokken*.

Een ander probleem is dat steeds meer, van oorsprong sterke, werkwoorden intussen zwak zijn geworden. Hoe komt dit nu? Vooral door de kinderen! Kinderen hebben de neiging alle werkwoorden zwak te vervoegen: “*Ik heb snoep gekoopt*” en “*opa heeft het mij gegeefd*”. Volwassenen nemen dit dan blijkbaar over en zo verdwijnen er steeds meer sterke werkwoorden:

vaarde in plaats van *voer*
jaagde in plaats van *joeg*
waaide in plaats van *woei*

Andersom zijn er soms zwakke werkwoorden die sterk worden, omdat ze op andere werkwoorden lijken, zeg maar: “naar analogie van”:

Je hoort al: *erven*, (maar niet: *ierf!*), *georven* naar analogie van *sterven stierf gestorven*. En ook: *scheiden, scheid, gescheden* of *gescheëen* naar analogie van *lijden leed geleden(geleëen)*. En is *vrijen, vree, gevreeën* wel goed? En *gebreëen*?

Verder spelen ook dialecten een rol, in dialecten kunnen sterke werkwoorden zwak en zwakke werkwoorden sterk worden! In Noord Limburg, waar we lang gewoond hebben, zegt men soms: “*Ik rijdde naar huis*”, maar ook: “*Ik heb hem weggejagen*”. Andere voorbeelden (Venrays) zijn: “*Ik miek, ik piek*” en “*ik viet*” in plaats van: “*ik maakte, ik pakte*” en “*ik vatte*”.

Dan volgt hier nog een aantal regels uit een lang gedicht, dat Huib Boogert ooit in de krant publiceerde:

-- *dus zegt U wellicht ook van wiegen ‘ik woog’*
-- ‘*Wie gisteren ging vliegen, zegt heden ‘ik vloog’*

-- dan zit U fout, want 'ik woog' komt van wegen
-- maar toch is 'ik voog' géén vervoeging van vegén'.

Voor geïnteresseerden in de hoeveelheid sterke werkwoorden in de Nederlandse taal, ik heb een lijst met sterke werkwoorden, niet volledig, maar wel één die veel meer dan 150 sterke werkwoorden bevat.

Een voorproefje:

wezen was geweest   genezen, genas, genezen
lezen, las, gelezen

Schrijfwijzen

Wij zijn volledig gewend aan schrijven met ons eigen alfabet. Maar, we worden steeds meer geconfronteerd met de schrijfwijze van andere volkeren. We zijn al enigszins bekend met het Griekse alfabet, daar is in eerdere hoofdstukken al het een en ander over geschreven. Maar als je Russisch en zo leest, dan wenden we ons daar liefst vanaf, we geloven het wel. Arabische letters? Abracadabra! Ik ben bang dat er weinig "autochtone" Nederlanders zijn die vinden dat ze dáár energie in moeten steken. Maar ik wil toch wel iets vertellen over het Chinees schrift. Waarom? Hoofdzakelijk omdat ik er al vroeg mee geconfronteerd werd en me er toen enigszins in verdiept heb. Ik ben er opnieuw ingedoken. Geen interesse? Sla maar over!

Chinees schrift

Al vroeg kreeg ik te maken met Chinese tekens. Al in 1956 deden we met dat oude vooroorlogse tankertje (12000 ton) Singapore aan. Nee, we lagen niet in Singapore zelf. Als tanker werd je altijd in een of andere pishoek geduwd, in dit geval was dat een eilandje: Pulau Bukom, dat vol met olietanks stond. Maar... met een bootje kon je naar de stad en dat bracht je vlak bij het centrum. Singapore is een geweldige stad, een smeltkroes waar hoofdzakelijk Chinezen, Indiërs en Maleisiërs wonen. In de straten zag je overal uithangborden en banieren met Chinese tekens. Ik merkte toen al dat de meeste Europeanen weinig interesse voor die mooie, decoratieve tekens hadden, maar mij hebben ze altijd geïntrigeerd!

Van de Chinese bemanning had ik al een mondje Kantonees geleerd, een taaltje dat toen algemeen was, maar nu vervangen is door het officiële Chinees, het "Mandarin".

Toen ik in 1968 voor drie maanden naar Japan ging werd ik pas echt met m'n neus op de Chinese tekens gedrukt. Ook in Japan gebruikt men Chinese karakters, Japanners maken immers alles na? De Japanners gebruiken het "Kanji"(Chinees schrift) voor de hoofdwoorden en daarbij nog twee sets vereenvoudigde karakters (Hirogana en Katakana). Deze fungeren als een soort fonetisch schrift voor grammaticale uitgangen en vreemde woorden. Daar ik in Japan nogal eens met de trein reisde was ik genoodzaakt de steden in het Chinese schrift te leren herkennen. Er waren toen nog nauwelijks borden met "onze" letters. Toen bleek mij dat ze eigenlijk helemaal niet zo moeilijk te leren waren...., als je de oorsprong van zo'n teken maar kent. Wel een probleem is het feit dat er naar schatting zo'n 40.000 tekens zijn. De mensen daar leren dan ook, zolang ze op school zitten, steeds tekens erbij. Een levenslange studie dus! Maar... als je er 800 kent, zou je de krant grotendeels kunnen lezen. Ikzelf ben ooit tot ruim 100 karakters gekomen, waarvan ik er intussen weer een hoop vergeten ben, dus dit is eigenlijk een opfriscursusje.

Chinese tekens zijn eigenlijk duizenden jaren oude tekeningetjes, die in de loop der tijd sterk versimpeld zijn, waardoor de oorspronkelijke betekenis nu vaak niet meer te achterhalen is. Nog in 1950 heeft de Chinese regering weer een officiële vereenvoudiging van het schrift doorgevoerd, waardoor die tekens weer eenvoudiger zijn geworden.

Vroeger, maar ook nu nog, werden de tekens met penseelstreken geschilderd. Daardoor werden bijvoorbeeld cirkels vierkanten. De tekens zijn opgebouwd uit alledaagse dingen: voorwerpen, lichaamsdelen, planten, dieren enzovoort. Die zaken zijn intussen zo sterk gestileerd, dat ze nog nauwelijks als zodanig te herkennen zijn. Bekijk je die mooie grote tekens goed, dan kan je nog vaak de aanzet en uitloop van een penseel herkennen. Tegenwoordig zie je ook vaak strakke zakelijke karakters, want intussen zijn de Chinese tekens daar, net als onze letters, op allerlei wijzen gestileerd en veranderd. Het schilderen van Chinese tekens is al lang geleden en ook nu nog tot kunst verheven.

Ik heb hier een allegaartje van simpele tekens gebruikt, maar allen goed herkenbaar! Nu naar het schrift zelf. De eenvoudigste tekens zijn de volgende:

Mond

Ommuurde ruimte

De mond is dus vierkant geworden en het grotere vierkant, ja dat spreekt voor zichzelf, dat is een “ommuurd terrein”. Delen we nu het teken voor mond met een verticale streep doormidden, dan hebben we het teken voor “midden”. Zetten we dan ook nog een koning of keizer in de ommuurde ruimte, ja dan hebben we het teken voor land, (keizer)rijk of natie.

Deze beide tekens samen betekenen dus “middenrijk”: China!
Inderdaad China is het “Rijk van het midden”.

Dat teken voor “land” of “rijk” zien we nu meestal vereenvoudigd als:

Want het nieuwe teken voor koning is nu:

Zodat we China ook vaak zien als:

Het symbool voor koning is niet erg begrijpelijk. Het zal vroeger wel meer op een koning met familie en zo geleken hebben, maar het lijkt nu nergens meer op.

Nu één van de bekendste tekens van China, het teken voor OOST, de Oriënt. Dit karakter was oorspronkelijk een boom waarachter de zon op komt. We moeten dus nu even weten wat het teken voor “boom” en voor “zon” is.

Dit is nu het teken voor “hout”, maar je herkent het als een boom met kruin en wortels.

Dit is het teken voor “zon”, ’t was ooit een cirkel maar die is dus hoekig geworden met een streep, ter onderscheiding van “mond”.

Nu laten we de zon achter de boom opkomen en krijgen dan:

Dit is het bekende en beroemde teken voor: Oosters, Oriënt, het Oosten!

Bekijken we nogmaals het boomteken dan zien we dus een kruin, een stam en de wortels. Het teken voor “wortel” zou dus een “onthoofde” boom moeten zijn.

本 Dat is niet het geval, het teken voor “wortel” is een boom met een streepje. Dit teken betekent echter ook vaak: “oorsprong” of “basis”. De oorsprong van een boom bestaat volgens de Aziaten dus uit de wortels!

林 Hier zien we twee bomen, dus daar zullen ze wel “bos” of “bomen” mee bedoelen. Er is ook nog een teken met drie bomen en dát betekent “woud”.

Met de eerder besproken tekens kunnen we nu een bekend woord maken namelijk: “Japan”, dat is immers het “land van de rijzende zon”? Om precies te zijn: Japan of “Nippon” of “Nihon” betekent “zonneoorsprong” en die tekens kennen we nu.

日本 betekent dus Japan!

京 Een interessant en herkenbaar teken heeft het woord “hoofdstad”. Vroeger waren de belangrijke steden in China ommuurd en hadden een poort, waarbij een paar van die “Chinese” lantaarns stonden. Zo’n lantaarn, een huisje op een voet met een dakje, is nu het teken voor hoofdstad. In het teken kan je duidelijk het dakje, de behuizing voor vuur of licht en de voet herkennen!

東京 Nemen we nu het teken voor “Oosten” en “hoofdstad”, dan hebben we het woord “Oosterse Hoofdstad” en dat is Tokio! Het Japanse woord voor Oosters is “Toyo” en dus heet Tokio eigenlijk Toyokio.

田 En Toyota? Tja, dat betekent eigenlijk “Oosters Veld” of “Oosterveld” want het (Japanse) woord “ta” of “da” betekent “veld” en het teken voor “veld” is afgeleid van een stel rijstvelden, denk maar aan sawah’s.

Nu gaan we naar de Chinese hoofdstad “Peking” of in het moderne Chinees “Beijing”. Vroeger werd in Hongkong, Singapore en in de belangrijke zuidelijke provincie Kanton een Chinees dialect, het Kantonees gesproken. Intussen is het Mandarin als “ABC” (het “Algemeen Beschaafd Chinees”) overal ingevoerd als officiële taal!

Beijing betekent: “Noordelijke Hoofdstad”, dus als we het teken voor “Noorden” kennen, hebben we er wéér een woord bij. Het teken voor “Noord” bestaat uit twee mannetjes op de top van de wereld. De wereldbol zelf is weggelaten. Zou hieruit blijken dat de Chinezen altijd al vermoedden dat de aarde een bol was, maar niet zeker waren?

北京 Hier komt dus: “Beijing”. Met enige fantasie zien we de mannetjes op de (onzichtbare) wereldbol zitten met daar naast de Chinese lantaarn!

酒家 Nu nog twee tekens die we vaak bij Chinese restaurants kunnen zien, namelijk de tekens voor “wijnhuis”. Het teken voor “wijn” of “alcohol” is goed te begrijpen.

Het is een fles met een paar druppels erbij. Die druppels zie je in meer Chinese tekens en hebben altijd met vloeistof of water te maken. Het teken voor “huis” of “onderkomen” is wat moeilijker te begrijpen. Het bestaat uit een dak met een varken eronder, een “varkenskot” dus. Er zijn meer tekens voor “huis”, maar de Chinese restaurants gebruiken meestal de tekens “alcohol” en “varkenskot” voor “wijnhuis” of restaurant. De fles met de druppels is duidelijk en in het andere teken kunnen we met enige fantasie wel een dak zien, maar van het varken herkennen we alleen de pootjes!

Zo kunnen we nu “Restaurant China” (en die zijn er nogal wat) in het Chinees lezen want dat is dus: “Middenrijk Wijnhuis” en dat zien we als volgt:

中国酒家   Maar we zien ook   中國酒家

Men gebruikt voor het woord “rijk” of “land” blijkbaar zowel het moderne als het oude teken, want je ziet ze allebei!

De cijfers één tot en met tien zijn relatief zeer eenvoudig maar wat de oorsprong van deze tekens is? De cijfers 1, 2 en 3, die zijn duidelijk, maar de rest zal je dus uit je hoofd moeten leren.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
一 二 三 四 五 六 七 八 九 十

Dan komt hier een reeks vrij simpele en eenvoudig te begrijpen Chinese tekens:

力 Het teken voor “macht” is afgeleid van een hand die drukt of duwt (denkt men).

男 Dit teken bestaat uit de tekens voor “veld” en het teken voor “macht” of “power” en wat denk je? Dat is het teken voor “man” of “heer”, iemand met “macht” over een “veld”! (Het teken voor “veld” kennen we al.)

女 Ja en dan komen we automatisch bij het teken voor “vrouw” en daarin herkennen we duidelijk een vrouw in verwachting! Leuk he? Maar... neem je drie van deze tekens bij elkaar, ja, dan hebben we het teken voor ...ruzie!

子 Dit is het teken voor “baby” en met enige fantasie zien we daar zo’n volledig ingepakt chinees kindje in.

好 Combineren we “vrouw” met “kindje” dan hebben we volgens de Chinezen het teken voor “vrede” of “kalmte”!

妇 Dit is het teken voor “echtgenote”, maar wat die balken naast de vrouw betekenen? Geen idee!

月 Naast het teken voor “zon” hebben we natuurlijk ook de “maan” en met enige moeite zien we dat dit karakter afgeleid is van een maansikkel. Het teken betekent ook “maand”. Je ziet het op iedere Chinese kalender!

川 Het teken voor “rivier” is een simpel teken. Die paar strepen suggereren stromend water.

水 Nemen we het teken voor “rivier” en “knijpen” we de rivier in ’t midden samen, dan hebben we het teken voor “water”, “shui”.

山 In dit eenvoudige teken voor “berg” zouden we drie bergtoppen moeten zien.

大 Nu het heel bekende Chinese teken voor “groot” (“tai”). Duidelijk zien we iemand met uitgespreide armen: “Ik ving zo’n grote snoek!”

太 Hiervan zijn twee tekens afgeleid:
Dit teken wil zeggen: “grootste”!

人 En dit is het teken voor “mensen” of “volk”! Je ziet het in de Chinese benaming voor de “Volksrepubliek China”

电 Wat is dit nu weer? Juist, een veld. Een veld waar de bliksem inslaat! Het teken voor elektriciteit!

馬 Zoals eerder vermeld maakt men in het Chinese schrift nogal eens gebruik van dieren en het teken hiernaast betekent “paard”. We herkennen eigenlijk alleen de “benen” van het paard, de staart en de manen!

Tot nu toe zijn hier alleen enige zeer eenvoudige tekens besproken, en ik waag me in dit verhaal niet aan de veel gecompliceerdere tekens. Die moeilijkere tekens zijn meestal samengesteld uit meerdere van deze eenvoudige tekens. In totaal zouden er dus 40 000 verschillende zijn, maar ik vraag me af welke Chinees of Japanner deze alle kent. Voor de geïnteresseerden: het meest gecompliceerde Chinese teken dat er bestaat betekent: “*Praten met verstopte neus!*” en staat hier links. Ik zal maar niet aan de verklaring beginnen...

𪛗

O, Ja, hier komen nog een paar steden in Japan en China waar ik geweest ben. Van China ken ik alleen Hong Kong en Kowloon helaas! Enkele tekens kunnen we nu al begrijpen!

Osaka, “Grote helling”   Kobe, “Gods deur”   Kyoto, “Hoofdstad der steden”

大阪

神戸

京都

Hong Kong, “Geurige haven”   Kowloon, “Negen Draken”   Yokohama, “Bij ’t strand”

香港

九龍

横浜

En dit moet nu geen probleem meer zijn!

家男

De tekens voor Noord en Oost zijn al gegeven.

南

西

Hier komen nog:

Zuid

West